

90 ÅR

1928

TÄRNA IK FJÄLLVINDEN 90 ÅR

TÄRNA IK FJÄLLVINDEN 90 ÅR

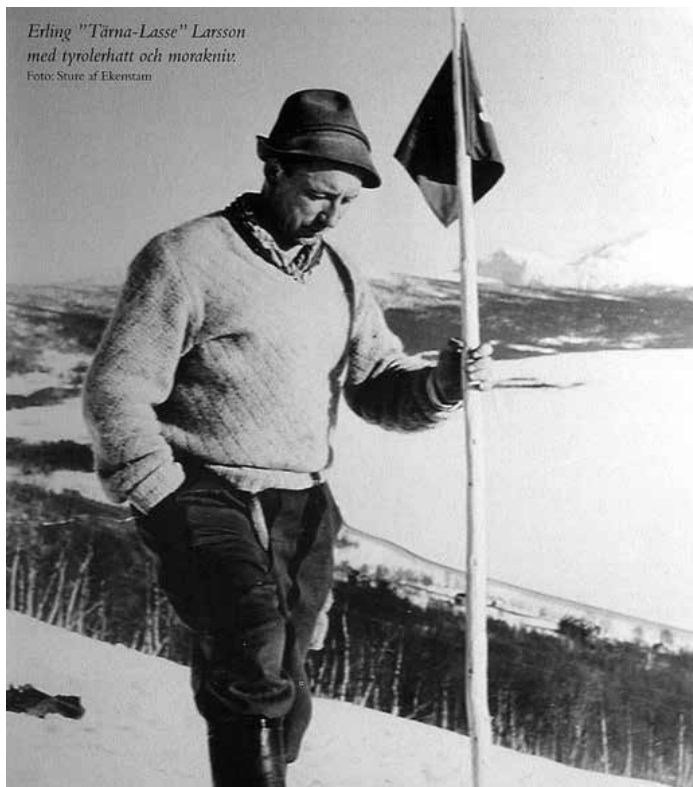

INLEDNING

2018 ÄR DET 90 ÅR SEDAN Tärna IK antogs som klubb av Riksidrottsförbundet.

Tärna IK Fjällvindens skidåkare har sedan dess tillsammans fram till 2018 tagit 261 pallplaceringar i den alpina världscupen, varav 130 är segrar. Klubbåkarna har också 3 OS-guld, 1 OS-silver, 5 OS-brons, 12 VM-guld, 3 VM-silver och 5 VM-brons.

Tärna IK Fjällvinden har fram till 2018 erövat 103 SM-guld för seniorer. Det är siffror, torra och magnifika, men den bärande grunden i Fjällvindens verksamhet är, och har alltid varit, barn- och ungdomsidrotten.

Erling "Tärna-Lasse" Larsson, en legendarisk skidtränare i Fjällvinden med egen valla-tillverkning

Genom att följa Tärna IK Fjällvindens historia går det också skönja de grova dragen i en hel bygds utveckling. Skidornas naturliga plats i en vintervärld bland fjäll och dalar, utförsåkning som så småningom började dominera över längdskidåkning, turismen som vann mark när jordbrukets och självhushållets tid allteftersom försvann, kvinnornas successiva inmarsch i verksamhet och resultatlistor. Idrotten tog fjällfolkets söner och döttrar ut i världen trots de oftast begränsade ekonomiska resurserna, framgångarna gav förebilder som visade att fjällvindarna kan bära långt utanför hembyn, och högre än Norra Storfjällets mäktiga toppar.

När en idrottsklubb som har haft verksamhet i 90 år sammanfattar sin historia är det mycket som inte kommer med. Nyckelögonblick som har försvunnit ur det allmänna medvetandet, heroiska insatser i det fördolda, eldsjälur och atleter som har burit idrottsbygget som är Fjällvinden framåt, uppåt, vidare till det som föreningen är idag, men som aldrig kommer att få, och kanske inte ens har önskat, något omnämnande i de historiska beskrivningarna. Men i det de har gjort och gör, varit och är, har varit och en bidragit med byggstenen som fått arbetet att fortgå, dag efter dag, år efter år, över ett millenniumskifte, från en svunnen tid till nutid. På det viset är Tärna IK Fjällvinden en symbol för det vackraste idrotts-Sverige har att ge, en kraftsamling och gemenskap som förenar över generationer, meningsskiljaktigheter, svårigheter och samhällsförändringar. Den här skriften är en hyllning till alla de människor som är Fjällvinden, kända och okända, samtida och de som hör historien till. TACK för alla fantastiska idrottsögonblick och fortsatt LYCKA TILL på färden!

Två klubbar blev en

Den 15 november 1925 samlades ett flertal personer i Strimasund i syfte att starta en idrottsförening på initiativ av tullarna Gunnar Gunnarsson och Carl Mårtensson.

Strimasund var vid den tiden platsen för den ena av Tärna sockens två tullstationer. Vid mötet fattades beslut att bilda en skidklubb.

Vid ett senare möte i Vilasund antogs stadgar och där blev namnfrågan ett stort diskussionsämne. Det skulle vara ett namn med lyriskt anslag, och Rudolf Stenmarks förslag att klubben skulle kallas Skidklubben Fjällvinden togs med acklamation.

Den 6 februari 1927 bildades Tärna IK. Den 3 april 1928 antogs klubben av Riksidrottsförbundet och upptogs senare i Svenska Skidförbundet.

Den 12 mars 1935 slogs de två klubbarna ihop och antog samlingsnamnet Tärna IK Fjällvinden.

De första två decennierna var längdåkning den dominerande idrotten med ett rikligt tävlingsutbyte med granddistriktet i Norge.

” Hä sku va rolit om småpojka
vårä vart sä bra, sä vi fick si dem
på TV”

Ingemars pappa Erik Stenmark nån gång i slutet på 60-talet på väg ner från träningen i backen.

Slalombacken, nuvarnade "Hassebacken". Från vänster Erland Dahlberg, Erik Stenmark och Hasse Olofsson.

Det alpina undret

PÅ 1930-TALET började slalom få fotfäste i Tärnaby. Nils och Kalle Lindgren var klubbens första deltagare i en alpin tävling utanför Tärna vilket skedde vid ett inofficiellt DM i Sörfors, Umeå. Utan stålkanter hade de svårt att hävda sig på den isiga banan. Tävlingspremiären har i den muntliga berättelsen kallats Sörforsdramat.

DEN FÖRSTA slalomtävlingen arrangerades i Tärnaby 1936 med bland annat norskt deltagande. Tävlingen avgjordes i den så kallade Hotellbacken som Svenska Turistföreningen fått tillstånd att hugga upp till trädgränsen från Turiststationen.

PÅ 1950-TALET blev Hans Olofsson den förste från klubben som bereddes tillfälle till träning och tävling i alperna. Han vann åtta SM-titlar och blev 1954 klubbens förste deltagare i ett internationellt mästerskap, VM i Åre.

1956 arrangerade Tärna IK Fjällvinden alpina SM i alla grenar, damer och herrar. Publikmässigt större än världscuptävlingen 1983, och den första skidliften togs i bruk i nuvarande Ingemarbacken. Ulla-Britt Eriksson deltog, och blev därmed första kvinna från Tärnaby och klubben i ett svenskt mästerskap. Hans Olofsson vann storslalomtävlingen inför 3000 åskådare i den backe som nu bär hans namn. En störtloppsbanan röjdes på Ryfjället, med fantasieggande partier som Kyrktaket, Bedrövelsen, Flaskhalsen och Getryggen, men vädret gjorde att endast den skogsskyddade delen av banan användes.

PÅ 60-TALET blev Bengt-Erik Grahn stor idol bland klubbens ungdomar genom stora framgångar nationellt och internationellt. Han var ytterst nära att i augusti 1967 bli världsmästare i slalom i Portillo, Chile. Han ledde efter första åket med två sekunder och var i suverän ledning fram till nio portar på flacken före mål i andra åket då han föll.

1967 bildades Fjällvindens damklubb med Gunn Lindgren och Inger Gustafsson som initiativtagare. Det är också världscupens startår, Bengt-Erik Grahn blev tvåa i slalom i Kitzbühel.

1969 satte Fjällvinden upp en egen skidlift i Ingemarbackens östra kant upp till skidstugan, 350 meter lång med 110 meters fallhöjd.

1971 arrangerade Fjällvinden ett spektakulärt SM-störtlopp på Ryfjället. Man hade nu tillgång till Tärnabys första pistmaskin (Ratrac) för prepareringen,

Segraren Staffan Lindgren 1964 i SM i Tärnaby

” Skulle vi fira varje gång
blir vi ju ruinerade ”

som Erik Stenmark sa till kvällspressen 1982.

Staffan Lindgren vinnare av SM-störtloppet på Ryfjället 1971

och så fanns det ju snöskotrar för åkartransporter, men det hela var ett stort äventyr. De flesta åkare hade svårigheter att klara den långa vänstersvängen på skrå efter den snabba startskjutsen som triggade

” Typ 1,70 ”

Anja Pärson till Malin Roos i Expressen på frågan om hennes storhet som utförsåkare

upp hastigheten till 120-130 kilometer i timmen. De snabbaste träningsåken av de få som gjordes ända från toppen av den 3600 meter långa banan låg runt två minuter blankt. Vid ett stormöte med deltagande klubbar krävde en majoritet att starten skulle läggas vid 1150 meters nivå och så blev det, vilket förenklade och förkortade bansträckningen med 600 meter. Det slutade i alla fall med hemmasuccé, Staffan Lindgren vann två hundradelar före Åres Anders Hansson.

Ingemar Stenmark på start i det klassiska störtloppet Hahnenkammrennen i Kitzbühel

Från vänster Herman Nogler, tränare i alpina Svenska landslaget, Serge Lang, initiativtagare till alpina världscupen och Ingemar Stenmark

” Ja vet ingenting om tur, bara att ju mer ja träna desto mer tur ha ja ”

Klassisk yttring av Ingemar Stenmark.

1972 blev Lilian Nilsson klubbens första svenska mästarinna när hon vann både störtlopp och storslalom i Sollefteå.

1974 var Ingemar Stenmarks internationella genombrottsår. Han blev europamästare för juniorer i Jasna, Tjeckoslovakien och 9:a i storslalom-VM i St Moritz följt av två tredjeplatser i världscuptävlingarna i Voss, Norge, första SM-guldet kom i Gällivare. Året kulminerade med den första världscupsegern strax före jul i Madonna di Campiglio, Italien efter en historisk uppökning från 22:a plats i första åket.

Totalt skulle hans världscupssegrar till slut komma att summeras till 86 stycken. Tre år vann han den totala världscupen. Han har dessutom 2 OS-guld, 1 OS-brons, 5 VM-guld, 1 VM-silver och 1 VM-brons.

Nu följde ett drygt decennium av fullständigt osannolika framgångar för världens bästa byalag med Ingemar Stenmark, Stig Strand och Bengt Fjällberg.

Från vänster Bengt Fjällberg, Stig Strand och Ingemar Stenmark

” Hä ä ba å åk ”

Klassisk yttring av Ingemar Stenmark.

Invigning Ingemartrofén

1976 startades hemma i Tärnaby Fjällvindens supporterklubb med Curt Made, Flensie Schedin och Bo Bernström i spetsen. Som störst var supporterklubben 1978 med över 5000 medlemmar, extraordinära knep som att engagera pensionärer på äldreboendet Vikbacka krävdes för att klara medlemsvården under den mest hektiska Ingemareran då fansen plockade grus från föräldrahemmets gård, och supporterklubben blev tillsammans med Damklubben en viktig stöttepelare för klubbens ekonomi.

1978 deltog Åsa Rindfalk i VM-storslalom och blev den första kvinnan från klubben i ett stort mästerskap.

DEN 23 FEBRUARI 1983 förärades Tärnaby den första och hittills enda världscuptävlingen i byn. Stig Strand, då tävlande för GroKo i Luleå blev tvåan startnummer 9 Ingemar Stenmark grenslade port 9 i första åket, en antiklimax för de 3000 åskådarna.

INGEMARTROFÉN arrangerades första gången 1990, med bland andra Anja Pärson (åtta år gammal) och Maria Winka som vinnare. Ingemartrofén är Nordens enda alpina internationella ungdomstävling med deltagare från hela världen och är fortfarande ett av Fjällvindens viktigaste årliga arrangemang.

” Nu har jag varit utrikes ”

Jens Byggmark som sjuåring efter sin första tävling utanför Tärnaby, i Bocksliden, Lycksele

Anja Pärson

Jens Byggmark

Magdalena Fjällström

EFTER MYCKET SEGERRIKA ungdoms- och juniorår vann Anja Pärson i december 1998 sin första världscupseger. Anja har vunnit 1 OS-guld, 7 VM-guld, totala världscupen två gånger samt 42 världscupssegrar.

En ny framgångsepok i Fjällvindens historia tog sin början, och när Jens Byggmark 2007 slår den alpina världen med häpnad och vinner dubbelt i världscupslalomen i Kitzbühel börjar världsmedierna återigen söka sig till den lilla fjällbyn långt upp i norr för att försöka hitta en rimlig förklaring till alpinundret. Jens tog även ett VM-silver 2011 under sin karriär.

De senaste årens främsta representant i världstoppen för världens genom tiderna bästa alpina skidklubb är framtidshoppet Magdalena "Monne" Fjällström, som vunnit junior-VM och ungdoms-OS.

Fjällvindens alpina barn- och ungdomsverksamhet är fortfarande en självklar del i vardagen i Tärnaby, med träningar varje vecka, tävlingar på hemmaplan, och många klubbresor till andra tävlingsorter.

” Hä löns int förklara för dem som int begrip ”

Klassisk yttring av Ingemar Stenmark.

Prisutdelning Alpina SM 2018

En träningskväll i Ingemarbacken

En träningskväll på längdspåret

Övriga verksamheter genom åren i Tärna IK Fjällvinden

Längdåkning

Längdskidåkning var den helt dominerande idrotten i föreningen åren 1925-1945. Under 90-talet och början av 2000-talet hade längdåkningen en ny period med livlig verksamhet i klubben bl a arrangerades ungdomstävlingen Fjällcrossen under flera år. Under de åren hade föreningen även framskjutna JSM- och SM-placeringar. Moa Larsson gjorde en start i världscupen vilket skedde när Göteborg arrangerade sprint på Nya Ullevi.

Längdsektionen fortsätter att utvecklas och har en omfattande barn- och ungdomsverksamhet samt många aktiva motionärer.

Skoter

Fjällvinden hade en skotersektion åren 1991-2000 som arrangerade cross, långlopp och motbackstävlingar. Ett SM-kval på Morkabanan i Tärnaby samlade fantastiska 122 deltagare.

Ett av Fjällvindens lag i Vindelälvsloppet

Fotboll

Fotboll tog redan under 1940-talet en stor plats i Fjällvindens verksamhet med ett riktigt bra lag 1945. 1976-1978 spelade ett herrlag i norska division 4 och division 5 för att därefter under par års tid spela i svenska division 6. Efter dem inriktades fotbollsintresset på ett damlag som var aktivt i damfyran något år i mitten av 80-talet med Siv Forsberg som ankare.

Cykel

Med rörmokaren och Lyckselesonen Alf Lindgrens ankomst till Tärnaby i början av 1960-talet kom också cykelsporten till trakten. Under 1960-talet deltog ett flertal Tärnacyklister i tävlingar upp till Norrlandsmästerskapsnivå. 1966 arrangerade Fjällvinden Norrlandsmästerskapen.

Löpning

1975 var första året för Fjällvindenterrängen som hade start i Tärnaby och målgång i Hemavan via Solberg och Laisaliden. Banans högsta punkt var vid Sarvistjåkko 1010 meter över havet. Tävligen på denna bansträcka samlade som mest 312 deltagare och banrekordet har Stig Jonsson från Storuman på smått fenomenala 1 timme 54 minuter och 16 sekunder. Banan har nu kortats av med start i Laisaliden, och kompletterats med en barntävling med terränghinder.

På 1980-talet genomfördes under några år den åtta mil långa Gränsstafetten från Umbukta till Tärnaby.

Tennis, brottning, friidrott och orientering

Brottning hade en kort men intensiv period på 1950-talet sedan storbrottaren Olle Anderberg varit i Tärnaby och gjort propaganda för sporten, men mer än klubbintern brottningsmatcher förekom inte.

Tennis blommade upp på 1980-talet när en tennisbana blev anlagd. Sporten fick inget riktigt fäste vid fjällets fot men åtskilliga tennisintresserade gladdes över tillgången.

På 1940-talet förekom friidrottstävlingar i Tärna med Gardviks idrottsförening som mest drivande. Det förekom sensationella rapporter som gällde att någon eller några kastat längre än svenska rekordet i spjut men det visade sig att man kastat utför en brant sluttning.

Orientering har aldrig haft någon sektion men mid-sommarmhelgen 1973 stod Fjällvinden som arrangör av två stora orienteringstävlingar med 270 startande i varje tävling.

Fjällvinden Tough Kidz

Snowboard/Freeride

Den nya sporten snowboard dök upp på 90-talet och fick så småningom en egen sektion som lever vidare, numera som snowboard/freeride.

Det skulle komma en riktig storstjärna även i snowboard från Tärnaby. Hampus Mosesson var mycket lovande som alpin åkare, men efter att ha börjat med skateboard var steget inte långt till snowboard, snowboardgymnasiet i Malung och en junior-VM titel i halfpipe. Ett jättehopp av honom i Riksgränsen räknades länge som världsrekord i höjd på en snowboardbräda. Som hans främsta seger räknas Air and Style games 2005 i München inför 30.000 åskådare. Samma år blev han utvald till Rookie of the Year i USA och nominerad till Transworld Standout Performance men han kom att tävla tämligen sparsamt och istället som proffs ägna största tiden på brädan åt filmning.

Fjällvindenterrängen på Drottningleden mellan Laisaliden och Hemavan

Hälsa och Motion

Sektionen har under många år bidragit till folkhälsan genom att erbjuda motion och träning för alla intresserade i vår bygd. Måndagsgympan med åldrar från 10 - 75 är ett begrepp som är väl inarbetat som har med åren kompletterats med allt från barngympa/rörelseträning, cirkelträning till Soma Move och yoga. Under sommar höst arrangeras även lokala löparevenemang: Fjällruset, Fjällvindenterrängen, Tough kidz och Run of hope, det sker i samarbete mellan sektioner och andra aktörer.

Udden och Gränshandelsmarknaden

Tärna IK Fjällvinden äger den vackra festplatsen Udden vid Umeälvens mynning i sjön Gäutan i Tärnaby, som med sin sexkantiga dansloge och natursköna läge är ett populärt utflyktsmål.

Udden var under beredskapsåren på 40-talet, med tusentals soldater förlagda i Tärna för gränsbevak-

ning, en inkomstkälla för klubben med danstillställningar som ofta samlade uppåt 800 personer vilket gav ekonomi för den första elbelysningen i slalombacken. Nu för tiden arrangerar Fjällvinden dans på Udden i samband med Gränshandelsmarknaden samt julmarknad i december.

Tärna IK Fjällvinden har arrangerat Gränshandelsmarknaden mellan åren 1987 och 2009. Numera är det Visit Hemavan Tärnaby som är arrangör av marknaden som hålls årligen under tre dagar i slutet av juli och som är sommarens stora folkfest i Tärnaby.

Ingemar Stenmarks fantastiska karriär startade 1974. Framgångarna ledde bland annat till bildandet av Fjällvindens supporterklubb 1975 som senare ombildades till stiftelsen Ingemar Stenmarks Fjällvindenfond.

Denna jubileumsskrift bekostas av medel från fonden.

Hjärtliga Gratulationer till 90 åringen!

Tärna IK Fjällvinden

Västra Strandvägen 1
SE-920 64 Tärnaby SWEDEN
www.fjallvinden.com
info@fjallvinden.com
Tel +46-954-101 09

